

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Анотація. У статті визначається необхідність використання інноваційно-інноваційної моделі економічного зростання для України на даному етапі задля забезпечення стабільного та довгострокового соціально-економічного розвитку. Також, в даній статті аналізується ефективність залучення іноземного капіталу в економіку та здійснюється аналіз показника «інституційної спроможності громад щодо залучення інвестицій» на прикладі 62 територіальних громад Прикарпаття. На основі проведеного аналізу наводиться припущення про перспективи залучення інвестиційного капіталу в економіку України.

Ключові слова: економічне зростання; інноваційно-інвестиційна модель; інвестиції; інвестиційна привабливість; інституційна спроможність щодо залучення інвестицій.

PROSPECTS FOR ATTRACTING INVESTMENT IN THE ECONOMY AT THE LOCAL LEVEL: INSTITUTIONAL ASPECT

Abstract. The article identifies the need to use an innovative model of economic growth for Ukraine at this stage to ensure stable and long-term socio-economic development. Also, this article analyzes the effectiveness of attracting foreign capital into the economy and analyzes the indicator of "institutional capacity of communities to attract investment" on the example of 62 territorial communities of Prykarpattia. Based on the analysis, the assumption about the prospects of attracting investment capital into the economy of Ukraine is given.

Key words: economic growth; innovation and investment model; investments; investment attractiveness; institutional capacity to attract investment.

Забезпечення стабільного економічного зростання є однією із ключових цілей макроекономічної політики країни. Адже, економічне зростання разом із ефективним розподілом становлять основу соціально-економічного розвитку суспільства.

Економічне зростання зазвичай вимірюється як зростання в абсолютному чи відносному вимірі показника ВВП. Оскільки ВВП за методом витрат формується із таких складових як: кінцеві споживчі витрати домогосподарств, валові інвестиції, витрати державного сектору та чистий експорт, то для забезпечення зростання загального показника ВВП необхідно впливати на зростання його складових.

В сучасних умовах, беручи до уваги той факт, що Україна - це мала відкрита сировинна економіка, що вказує на її залежність від цін на світових сировинних та товарних ринках, а також на значну залежність від експортно-імпортних операцій, ми вважаємо, що ключова складова ВВП, на яку необхідно впливати - це валові інвестиції, зокрема їх важлива складова - прямі іноземні інвестиції.

Рівень складності економіки України на сьогоднішньому етапі є надзвичайно низьким, і цей показник продовжує падіння. Так, якщо ще в середині 90-х років ХХ століття, частка сировини та товарів з найменшим ступенем переробки (так звана квазі сировина) в структурі експорту становила 65,21% (з яких сировина - 13,66%, товари з найменшим ступенем обробки - 51,62%), то за результатами 2018 року даний індикатор уже становив 75,35% (з яких сировина - 30,67%, товари з найменшим ступенем обробки - 44,68%). Також, водночас, відбулось значне падіння в частці експорту для групи капітальних товарів - 7,08% за підсумками 2018 року; 13,53% у 1996 році; та для групи споживчих товарів - 17,23% за підсумками 2018 року; 20,02% у 1996 р. Тобто, в структурі економіки відбувається достатньо стрімкий зсув в сторону зменшення рівня складності та зменшення кількості та довжини ланцюгів доданої вартості. В той час, для країн-сусідів України відбувається зворотній процес - зростання частки товарів із високим ступенем обробки в структурі експорту [2].

Відповідно, з метою підвищення рівня економічної складності, а також з метою забезпечення високих темпів економічного зростання, необхідно сприяти підвищенню обсягів залучення інвестицій та сприяти імплементації інноваційно-інвестиційної моделі економічного розвитку.

Адже залучення інвестицій несе для економіки цілу низку важливих переваг, в тому числі:

– надходження сучасних технологій, техніки та обладнання;

- залучення фінансових ресурсів;
- створення нових робочих місць;
- посилення внутрішньої конкуренції;
- збільшення податкових надходжень до бюджету [1].

Загалом, динаміка залучення капітальних інвестицій в економіку за останні роки в номінальному вираженні демонструє тенденцію до зростання (за винятком 2020 року, що пов'язане із кризою, викликаною пандемією коронавірусу COVID-19). Така ж позитивна динаміка простежується і для такого показника, як динаміка залучення прямих іноземних інвестицій [4].

Проте, ефективність залучення таких інвестицій в Україні, на жаль, перебуває на достатньо низькому рівні. Зокрема, за підсумками 2019-го року притік прямих іноземних інвестицій в розрахунку на одну особу для України становив 131,41\$, в той час, коли середній показник для світу становив 194,98\$ [4].

Для того, щоб підвищити здатність країни абсорбувати більші обсяги капіталу, необхідно підвищувати рівень інвестиційної привабливості.

Враховуючи те, що в результаті проведення реформи децентралізації, ключовими гравцями у сфері формування та імплементації інвестиційної привабливості є саме територіальні громади, вважаємо за доцільне розглядати саме місцевий рівень інвестиційної привабливості.

Інвестиційна привабливість громади трактується нами як сукупність жорстких та м'яких факторів, що визначають здатність громади залучати інвестиції, як національні, так і з-за кордону.

Оскільки громада не може впливати на зміну більшості жорстких факторів у короткостроковій перспективі (а на окремі фактори - природні ресурси, земельні ресурси тощо - і взагалі), вважаємо за доцільне концентруватися саме на покращенні м'яких факторів, лівову частку яких становлять суто інституційні складові, що перебувають під безпосереднім впливом органу місцевого самоврядування.

Саме тому, ми вважаємо, що органи місцевого самоврядування повинні докладати максимум зусиль задля підвищення рівня інвестиційної привабливості громади.

Станом на сьогодні, спостерігається ситуація, за якої інвестиційна політика на місцевому рівні не перебуває в пріоритеті тих чи інших органів місцевого самоврядування. Це підтверджується наявними даними внаслідок моніторингу відкритих даних 62 територіальних громад Прикарпаття за такою складовою інвестиційної привабливості як "інституційна спроможність громад щодо залучення інвестицій".

"Інституційна спроможність органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій - це інтегральний показник, який складається із трьох блоків факторів:

- 1) безпосередня діяльність органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій;
- 2) наявність визначених нормативно-правових, інформаційних та інших документів, що покликані здійснювати правовий та інформаційний супровід процесу інвестування;
- 3) наявність та постійне наповнення актуальною інформацією веб-ресурсів громади" [3].

Під час моніторингу відкритих даних громад (зазвичай - саме офіційних веб-сайтів територіальних громад), був сформований інтегральний показник, який оцінював громади за 12 параметрами на наявність/відсутність окремих складових вищенаведеного індикатора. На жаль, отримані результати виявились вкрай невтішними (Рис. 1).

Аналізуючи отримані результати, ми можемо стверджувати, що переважна більшість територіальних громад Прикарпаття - 53 (85%) розмістилися у першому квартилі - 0-3 бали, що свідчить про відсутність розміщених інвестиційних інструментів на офіційних веб-сайтах територіальних громад Прикарпаття.

У другий квартиль (інтегральний показник 4-6) потрапили 3 громади (5%) - що свідчить про наявність хоча б 1-го інвестиційного інструмента на сайті українською мовою.

У третій квартиль (інтегральний показник 7-9) потрапили 5 громад (8%), що свідчить про наявність 1 і більше інвестиційних інструментів як українською, так і іноземною мовами.

У четвертому квартилі (інтегральний показник 10-12) розмістилася тільки 1 територіальна громада (2%), що свідчить про значну зацікавленість до процесу залучення інвестицій зі сторони ОМС та наявність ряду інвестиційних інструментів на сайті як українською, так і іноземною мовами.

Враховуючи такий стан речей, перспективи залучення інвестицій в економіку України виглядають досить невтішними. З метою покращення ситуації, вважаємо за доцільне виведення обговорення даного питання на загальнодержавний рівень, зокрема із залученням урядового офісу із залучення та підтримки інвестицій - UkraineInvest.

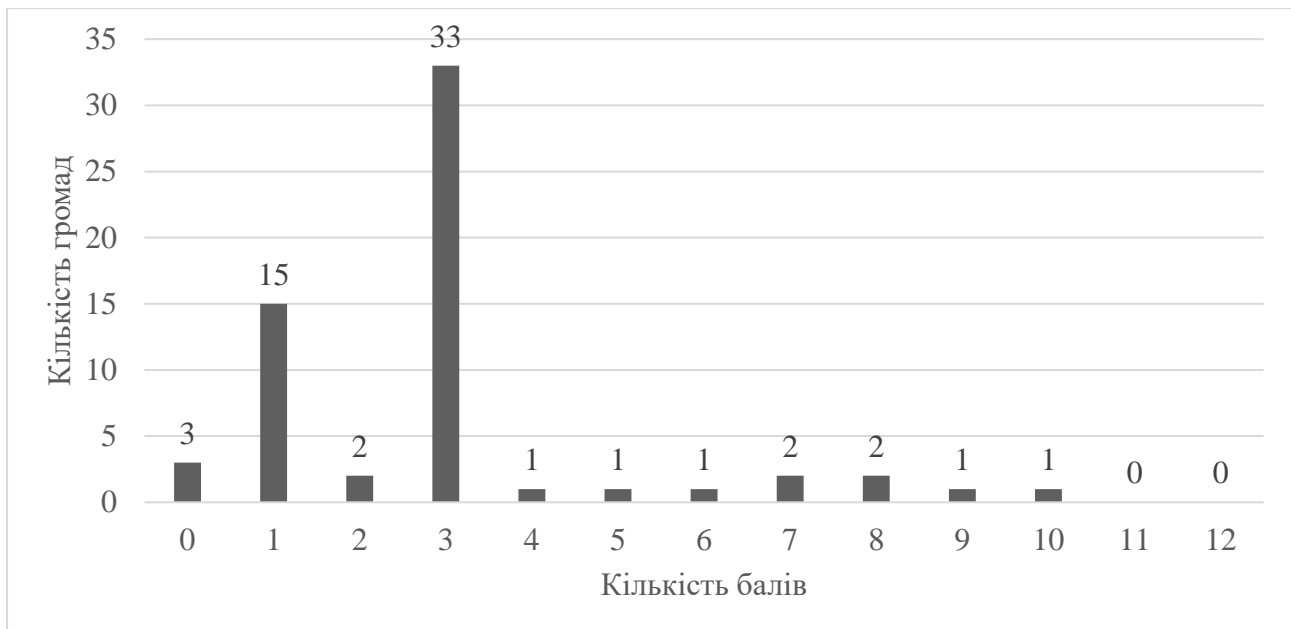

Рис. 1. Інтегральний показник “Інституційна спроможність громад щодо залучення інвестицій” для територіальних громад Прикарпаття

Публічна комунікація, визначення ключових показників ефективності у галузі залучення інвестицій та постійний моніторинг процесу зі сторони громадськості та наукової спільноти - це ті речі, які здатні позитивно вплинути на динаміку залучення інвестицій, зокрема шляхом підвищення рівня інституційної спроможності громад щодо залучення інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутко М. П., Сосновська О. П. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток прикордонних регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*, 2010. Вип. 12. С. 3-7.
2. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Залучення іноземного капіталу як чинник забезпечення економічного зростання країни. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.*, 2020. Вип. 5(145). С. 34-41.
3. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій як ключова складова інвестиційної привабливості громад. *Перспективи розвитку територій: теорія і практика: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених*, Харків, 18–19 листопада 2021 р. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. С. 38-42.
4. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$). World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>

Малишівський Тарас Володимирович – аспірант за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Івано-Франківськ, e-mail: taras.malyshivskyi@pnu.edu.ua.

Malyshivsky Taras V. – Ph.D student in Public Management and Administration, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, e-mail: taras.malyshivskyi@pnu.edu.ua.